3e Jaargang No. 10 - October 1948

HUMANITAS

ORGAAN VAN DE STICHTING VOOR MAATSCHAPPELIJK WERK OP HUMANISTISCHE GRONDSLAG

REDACTIE: P. C. FABER en J. BOETJE - Medewerkers: Mr L. A. Donker, Mr R. Friedman-v. d. Heide, E. Geerts, Dr F. Grewel, F. R. de Geus, Dr G. Th. Kempe, D. Q. R. Mulock Houwer, H. Ploeg Jr, Dr A. Querido, Mr B. v. d. Waerden, e.a. Adres Redactie en Administratie: Frederiksplein 46, Amsterdam-C. Telefoon 36833, Gem. Giro S 602.

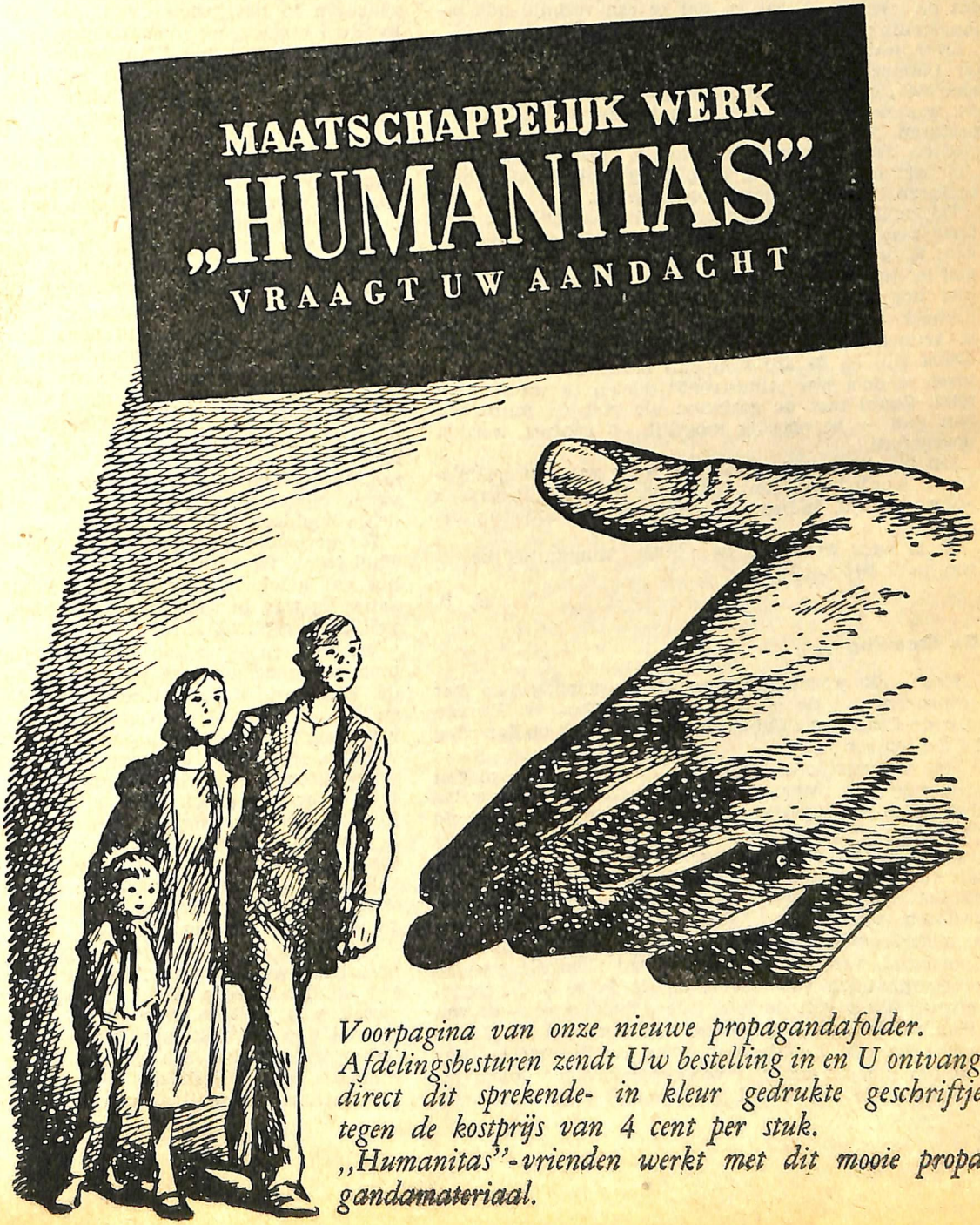

Voorpagina van onze nieuwe propagandafolder. Afdelingsbesturen zendt Uw bestelling in en U ontvangt direct dit sprekende- in kleur gedrukte geschriftje, tegen de kostprijs van 4 cent per stuk. „Humanitas"-vrienden werkt met dit mooie propagandamateriaal.

Thuisfront-Humanitas

Uit het hieronderstaande stuk over de openingsbijeenkomst van ons „Thuisfront Humanitas" blijkt, dat de inzet goed was en dat er een verblijdende belangstelling bestaat.

Over wat er alles te doen valt, om dit werk ook ter plaatse op gang te krijgen, schreven we in ons speciale „Thuisfront"-contactorgaan, waarvan het eerste nummer reeds in het bezit is van onze afdelingsbesturen. Met belangstelling zien we uit naar hun berichten over de oprichting van de speciale secties of „Thuisfront"-afdelingen, in overleg met de afdelingsbesturen der deelnemende organisaties.

De richtlijnen in nummer 1 van ons contactorgaan naar plaatselijke mogelijkheden en behoeften uitwerken, is de eerste taak, die onze „Humanitas"-afdelingen in deze kunnen verrichten. Daarbij mogen we ook hier nog eens in het bijzonder wijzen op de wenselijkheid — of liever noodzakelijkheid — de adressen te kennen van de gezinnen, waaruit militairen in dienst zijn en de adressen van deze militairen, voorzover ze door ons „thuisfront" dienen te worden bereikt. Zowel met de gezinnen als met de militairen kan dan — zo spoedig mogelijk — contact worden opgenomen.

Op bijeenkomsten, waar het werk van het „Thuisfront" wordt besproken, zullen we, zo mogelijk, gaarne aanwezig zijn, indien ons tijdig een uitnodiging bereikt.

Er is weer werk aan de winkel „Humanitas"-besturen, pakt het aan!

J. B.

De Opening

Neen, dit wordt geen woordelijk verslag van het gesprokene bij de opening van het Centraal Bureau van de Stichting „Thuisfront Humanitas" op Zaterdag 18 September j.l.

Hoe belangrijk de gesproken woorden ook mogen zijn, nog van meer betekenis was de sfeer, in welke deze opening plaats vond, gezien ook de aanwezigheid van bepaalde personen.

Daar in de cantine van De Arbeiderspers waren bijeen leden van de Partij van de Arbeid, leden van bij het Nederlands Verbond van Vakverenigingen aangesloten vakbonden, leden van het Instiuut voor Arbeidersontwikkeling, van de Nederlandse Culturele Sportbond, van de Arbeiders Jeugd Centrale, van de Vrouwenbonden van N.V.V. en de P. v. d. A., vertegenwoordigers van de N.V. „De Arbeiderspers" en van „Humanitas" en... een hoofd-officier van de Landmacht en een hoofd-officier van de Zeemacht. Deze laatsten niet als officiële vertegenwoordigers, maar als personen, die het woord partijgenoot voor hun medeleden van de Partij van de Arbeid niet schuwen.

Wat ze kwamen doen, al deze aanwezigen bij het gebeuren in het gebouw van „De Arbeiderspers"? Ze kwamen openen, we memoreerden het reeds, het Centraal Bureau van het Thuisfront „Humanitas". Het Thuisfront „Humanitas", dat hulp en steun, en deze hulp en steun vooral ook gezien in de morele betekenis van het woord, wil verlenen aan militairen, demobiliserenden en gedemobiliseerden en hun gezinnen.

Hulp verlenen ook in de morele betekenis van het woord. Was het ieder der aanwezigen wel duidelijk, dat hier meegewerkt wordt aan een stuk arbeid, dat ligt op het gebied van het maatschappelijk werk?

Het maatschappelijk werk, dat nog niet zo heel veel jaren geleden, niet zo'n gunstige klank had in de oren van de leden der groeperingen, die thans op deze openingsdag aanwezig waren.

Daar waren ze bijeen, al deze aanwezigen, al dan niet als officiële vertegenwoordigers van al die organisaties, die zich plaatsen op de grondslag van het democratisch-socialisme en zij kwamen reliëf geven aan de stichting van dat Thuisfront, dat zich gesierd heeft met de naam „Humanitas", en dat zich in het bijzonder ter beschikking stelt van de buitenkerkelijke militairen, demobiliserenden en gedemobiliseerden. Ze waren bijeen en ze gevoelden zich een eenheid. Onze beide hoofdofficieren inclusis.

We gevoelden ons gelukkig bij de opening van het Thuisfront. We werden gesterkt in de overtuiging, dat het zal gelukken dit gehele bevolkingsdeel, dat nu aanwezig was, te winnen voor de idee, dat maatschappelijk werk plicht is.

We dachten terug aan een twintigtal jaren geleden, toen we mede de stoot gaven aan de oprichting van de Ver. van Modern Georganiseerde Gezinsvoogden en aan de Sociaal Democratische Vereniging tot Bevordering van Reclassering en Kinderbescherming; we dachten terug aan de hongerwinter 1944—1945, toen we werkten aan de voorbereiding van „Humanitas" en onze voorzitter, dr mr J. in 't Veld zo klaar en duidelijk zijn denkbeelden uiteenzette en we gevoelden het, het zal toch gelukken, de betekenis van het maatschappelijk werk zal beseft worden en — „Humanitas" zal erin slagen de exponent van deze arbeid te worden voor al die groeperingen, die bij de plechtigheid van 18 September aanwezig waren.

Natuurlijk werd er bij de opening gesproken. De voorzitter van de Stichting „thuisfront Humanitas", het lid der Tweede Kamer Evert Vermeer, sprak een woord van welkom. Wie Evert Vermeer meermalen hoorde weet, dat dit nog zo jonge lid van onze volksvertegenwoordiging een begaafd spreker is. Klaar en duidelijk zette hij de doelstellingen van de Stichting „Thuisfront Humanitas" uiteen en handig als hij is,

wist hij zijn woorden zo te kiezen, dat, toen minister In 't Veld ten gevolge van ambtsbezigheden wat laat op de bijeenkomst arriveerde, hij juist toe was aan de begroeting van deze bewindsman en deze dadelijk het woord kon verlenen.

De voorzitter van „Humanitas", onze vriend in 't Veld, is geen redenaar in de technische zin van het woord, maar toch wist hij volledig contact met zijn hoorders tot stand te brengen.

Zijn grote eenvoud, zijn ongekunsteldheid en zijn bewogenheid zijn oorzaak, dat hij altijd het oor der vergadering heeft en dat van hem zo'n grote invloed uitgaat. In zijn betoog wees onze voorzitter erop dat vroeger, en zelfs ook nog wel tegenwoordig, een zekere minachting voor het maatschappelijk werk bestond en bestaat. Betoogd werd, en soms wordt nog betoogd, dat met de verbetering van de maatschappijvorm het individu automatisch tot een hoger niveau zou stijgen. Al zal niemand de grote invloed van de maatschappelijke omstandigheden ontkennen, is toch deze theorie in zijn algemeenheid onjuist gebleken. Uitdrukkelijk wees onze minister erop, dat de overheid zorg moet dragen voor de materiële steun — hij spoorde de leden van de gemeenteraad aan, in dit opzicht zeer actief te zijn — maar naast de materiële steun is er de morele steun en in dit opzicht heeft de mens als mens zijn verantwoordelijkheid te kennen.

„Als wij onze zorgen niet rechtstreeks uitstrekken tot onze medemensen — zo klonk zijn ernstig maanwoord — als wij niet allen persoonlijk doen, wat in ons vermogen ligt, om onze mede-burgers in hun morele noden bij te staan, lopen we de kans te stikken in onze zedelijke ellende, voordat wij aan maatschappijverbetering toe zijn."

De verbetering van de maatschappelijke omstandigheden is noodzakelijk, even noodzakelijk is de bereidheid, om de mede-mens te helpen, om mee te werken aan de versterking van het norm- en verantwoordelijkheidsbesef, zo stelde de spreker vast en in verband hiermede wees hij op de belangrijke arbeid, de zorg voor de demobiliserenden, die nu met kracht zal worden aangepakt en hij deed een beroep op allen, de niet-kerkelijke militairen te helpen bij hun terugkeer in het burgerleven en bij het opnieuw lid worden van de burgergemeenschap.

Groot was de belangstelling die middag, en enkelen gevoelden de behoefte te getuigen van hun vreugde over de totstandkoming van het „Thuisfront Humanitas".

De heer Viersma, secretaris van de Amsterdamse Demobilisatieraad, begroette de nieuwe organisatie, besprak moeilijk- en mogelijkheden bij deze arbeid, hoopte op een prettige samenwerking en wees er met nadruk op, van hoeveel betekenis en belang het is, de man in Indonesië „vast te houden".

De twee militaire vrienden deden zich ook horen. Welk een verschil tussen deze twee officieren. De Majoor van de Generale Staf, B. Konig, deed mij terug denken aan de tijd, toen ik zelf de ransel droeg, een ransel, waaruit de maarschalkstaf niet is te voorschijn gekomen. Met een stentorstem, die me deed herinneren de militaire bevelen, die ik indertijd moest verstaan en uitvoeren, sprak hij als militair, maar tevens als democratisch-socialist.

De hoorders, niet gewend, om hoge officieren in hun midden te hebben, luisterden aanvankelijk met enig verbazen naar deze stem, maar de geestige en kernachtige uitdrukkingen van de majoor deden het ijs smelten en het applaus, dat de spreker verkreeg, bewees wel, dat de penetratie van de militair bij deze burgers was geslaagd. Rustig en eenvoudig, zoals het een Hollands zeeman betaamt, sprak de luitenant ter zee 1e klas, A. J. Schouwenaar, van de Marinestaf en zijn aanbod, dat door majoor Koning nadrukkelijk onderstreept werd, om medewerking te verlenen, werd gaarne en dankbaar aanvaard.

„Humanitas"vrienden waren er vele. Romunde, de voorzitter van onze Beverwijkse afdeling maakte nog enige belangrijke opmerkingen en daarna kon voorzitter Vermeer deze, zo uitstekende openingsplechtigheid, met een woord van dank, in het bijzonder aan „De Arbeiderspers", sluiten. Het „Thuisfront Humanitas" is er.

Als afzonderlijke Stichting staat dit Thuisfront naast onze eigen Stichting, straks onze vereniging „Humanitas". Voor de eerste tijd werd het Stichtingsbestuur van het Thuisfront aldus samengesteld: Evert Vermeer (P. v. d. A.), voorzitter. C. van der Waerden (adjunct-directeur „Arbeiderspers"), penningmeester. W. van Halm (N.V.V.), 2e voorzitter. P. C. Faber („Humanitas"), 2e secretaris. Mevr. E. Simonis—Pieters (Vrouwenbond N.V.V.), 2e penningmeesteres. Mej. L. Lopes Dias (Vrouwenbond P.v.d.A.).

Als secretaris en tevens leider van het Centraal Bureau treedt op J. Boetje. Naast het Stichtingsbestuur zal een raad van advies gevormd worden, in welke raad verschillende organisaties zullen zijn vertegenwoordigd, terwijl ook bepaalde personen, we denken aan onze militaire vrienden, zullen worden uitgenodigd zitting in deze raad te nemen. Het Centraal Bureau van het „Thuisfront Humanitas" is gevestigd: Hekelveld 16, Amsterdam Centrum.

Het Thuisfront „Humanitas' is gevormd. Boetje is reeds aan de slag. We hopen en vertrouwen, dat dit Thuisfront veel en belangrijke arbeid zal verrichten ten behoeve van militairen, demobiliserenden en gedemobiliseerden en dat het indirect eraan zal meewerken, de waardering voor het maatschappelijk werk te vergroten en het werk voor ons oude „Humanitas" zal verstevigen en versterken. P. C. F.

Wij gaan verhuizen

In de laatste nummers van ons orgaan heeft de „Gegrepene" van „Humanitas", die zich verschuilt achter de naam PICU, zeer plastisch uitgebeeld, hoe ons Centraal Bureau aan het Frederiksplein nr. 46 is gehuisvest.

Nimmer hebben we geklaagd, maar zo in stilte hebben we toch wel eens gemopperd, als we daar op een warme zomermiddag zaten te braden in de zon — markiezen noch gordijnen bezitten we — of in de winter hoopten, dat ons potkacheltje, dat later werd vervangen door een bij erfenis gekregen Salamander, eindelijk nog eens enige warmte zou willen afstralen.

De inspecteur-propagandist en de directeur van het Centraal Bureau, (welke weidse titels!) waren geen van beide gebreveteerde kachelaanzetters of vuilnisbakkensjouwers, al hebben ze op dit gebied wel enige vorderingen gemaakt.

Het Centraal Bureau deed, vooral in de tijd van kledinguitreiking, waarover Picu ook niet kon zwijgen, wel eens denken aan de behuizing van een min of meer, al dan niet onvoorwaardelijke (O — Querido!) onmaatschappelijke collectiviteit.

Ons bureau, het was een schrille tegenstelling met ons willen en hopen. Het was... laat ik erover zwijgen, we gaan een **nieuwe** periode tegemoet, we gaan **verhuizen.**

Per 1 November gaan we onze intrek nemen bij een bevriende organisatie. De afdeling Amsterdam van de Centrale Bond van Transportarbeiders stelde — niet geheel gratis — de tweede étage van het pand Stadhouderskade 139, te onzer beschikking. Over drie kan-

Van Politionele Armenzorg naar Sociale Zekerheid

De snelle ontwikkeling op sociaal terrein na de bevrijding is wel het meest verheugende, dat wij naast de vele teleurstellingen op ander gebied, hebben beleefd. Het stemt tot dankbaarheid en het is goed eens even stil te staan bij de ontwikkeling van b.v. de laatste 100 jaar.

Indien wij beginnen omstreeks het jaar 1850 zullen wij tevergeefs zoeken naar het bestaan van enige wettelijke regeling ter bescherming van de economisch zwakkeren. In tegendeel, we bevinden ons midden in het tijdperk, dat beheerst wordt door de liberaal-economische staatsgedachte: het doel van regering en wetten is slechts de hinderpalen weg te nemen, welke de vrije ontwikkeling in hare loop zou kunnen ontmoeten. In deze gedachtengang had de staat slechts te zorgen voor orde en rust, naast veiligheid voor personen en goederen; dus slechts een politionele taak, wel eens spottend genoemd de „kleppermanstaat". De vrije verkeershuishouding zou de oplossing voor alle moeilijkheden zijn. Het is onder invloed van deze opvatting, dat de Armenwet van 1854 tot stand komt. Ze draagt dan ook onmiskenbaar het stempel van haar tijd. Een van haar belangrijkste grondslagen is het beginsel, dat door de burgerlijke armenzorg (de overheid) slechts steun mag worden verleend bij volstrekte onvermijdelijkheid, hetgeen wil zeggen, dat de behoeftige eerst alle voorwerpen van waarde, welke niet direct noodzakelijk voor hem waren, verkocht moest hebben, alvorens in aanmerking te komen voor onderstand. Bovendien werd slechts het allernoodzakelijkste verstrekt. Duidelijk treedt hier de gedachte naar voren de overheidsbemoeiing zoveel mogelijk te beperken en met als uitsluitend doel het voorkomen van plunderingen van bakkerswinkels en het ingooien van de ruiten bij de burgemeester door de tot wanhoop gebrachte behoeftigen (de z.g. politionele armenzorg).

Bovendien bepaalde deze wet, dat de ondersteuning door kerkelijke en bijzondere instellingen van weldadigheid primair was.

Wanneer we ons een denkbeeld willen vormen van de werkingsfeer van deze wet, dienen we ons voor ogen te houden, dat door het ontbreken van elke sociale wetgeving onder het begrip „armen" ook een groot gedeelte van de arbeidende klasse viel. Immers niet alleen ontbrak elk beschermende maatregel, maar ook missen we iedere regeling, waarbij aan de arbeider in geval van ziekte, ongeval of invaliditeit het noodzakelijk levensonderhoud werd gegarandeerd. De verder gaande industriële ontwikkeling bracht steeds grotere groepen van de bevolking in een positie van volkomen bestaansonzekerheid en bestaansafhankelijkheid.

Prof. Levenbach zegt hieromtrent in deel III van de E.N.S.I.E:

> „Door de privaat-eigendom van de voortbrengingsmiddelen was het voor de niet-bezitters noodzakelijk om in dienst van de bezitters te werken, wilden zij in hun levensonderhoud kunnen voorzien. In het rechtens **vrije arbeidscontract** dat zij maatschappelijk gedwongen waren aan te gaan, stonden de loonarbeiders niet als feitelijk gelijkwaardige, doch als economisch-zwakkere partij tegenover de werkgevers-ondernemers. De onderlinge concurrentiestrijd werd mede op de ruggen van de arbeiders uitgevochten. De technische veranderingen, welke in dezelfde tijd het machinale fabrieksbedrijf in het leven riepen, en de daarmee weldra gepaard gaande vergroting van de bedrijven, verzwakten de positie van de arbeiders nog meer. De oude tradities van de arbeid in het ambacht werden verbroken en vielen voor een groot deel weg, de arbeidsvoorwaarden werden in werkelijkheid geheel eenzijdig door de werkgever vastgesteld en opgelegd en er ontstonden erbarmelijke arbeidstoestanden, met name: hongerlonen, overmatig lange arbeidsduur onder gevaarlijke en de gezondheid verwoestende omstandigheden, ontscholing, vrouwen- en kinderexploitatie, willekeur van patroons en grote onzekerheid van bestaan door onverzorgdheid in geval van ziekte, ongeval, ouderdom en niet te vergeten werkloosheid.
>
> Langzamerhand werd men zich in de 19e eeuw bewust van de problemen van de proletarische loonarbeid onder het kapitalisme; men ging van het arbeidersvraagstuk spreken. En om de misstanden te verbeteren nam men zijn toevlucht tot maatregelen van sociale politiek."

Langzamerhand won het inzicht veld, dat het armoede verschijnsel niet alleen schadelijk is voor de gemeenschap, doch dat er een wederzijdse verantwoordelijkheid bestaat tussen individu en gemeenschap.

Als eerste van een lange reeks van wetten voor de arbeidersbescherming kwam in 1874 de Kinderwet-Van Houten tot stand in 1889 gevolgd door de Arbeidswet.

In 1901 doet de eerste sociale verzekeringswet zijn intrede, nl. de Ongevallenwet.

We zullen het verloop van de wetgeving in verband met het bestek van dit artikel niet op de voet volgen.

We zien door de wettelijke arbeidsbescherming en

---

toren, goed geschilderd, met mooie vloeren — ik zal onze ruw houten vloer missen — krijgen we de beschikking.

Daar trekken we heen met onze gehele meubilering, bestaande uit een door erfenis verkregen bureau, dat gestut dient te worden, met wat wrakke stoelen, een paar kasten, die we vergaten te betalen en die we nu — om niet — hopen geschilderd te krijgen in een kleur, die zal harmoniëren met de kleuren van onze nieuwe wente.

Uit een uitverkoop kochten we een paar andere meubelstukken aan en straks zullen we daar tronen aan de Stadhouderskade, waar we onze vrienden zullen durven te ontvangen.

Dikwijls zijn we beklaagd, de bestuursleden onzer afdelingen hebben op onze algemene vergaderingen nimmer kunnen zeggen, dat wij ons baadden in weelde.

We gaan verhuizen! Het is voor elkaar, maar... verhuizen kost bedstroo. Een behoorlijke mat kunnen we nog niet kopen. De begroting voor 1948 wees een tekort aan. Vragen doen we niet, maar als een onzer lezers of een bevriende organisatie, of firma ons wil verrassen, we hebben nog wel een verlanglijstje en... we zenden het, op aanvraag, gratis toe.

Kachels hebben we niet nodig, we krijgen centrale verwarming, wat een weelde! en extra-zeep behoeven we evenmin.

We gaan verhuizen en... in onze nieuwe omgeving hopen we met kracht het werk van „Humanitas" te kunnen voortzetten. P. C. F.

P.S. Vanaf 1 November aanstaande is dus het adres: „Humanitas", Stadhouderskade 139, Amsterdam-Zuid.

de sociale verzekeringen het terrein van de Armenwet steeds verder beperken. We staan aan het begin van de periode van een groeiende sociale zekerheid. Ook de inzichten omtrent de armenzorg ontwikkelden zich in overeenstemming met de eerder genoemde opvattingen, hetgeen resulteerde na enige vergeefse voorstellen in de Armenwet van 1912.

Volgens deze wet, die thans nog van kracht is, behoeft de burgerlijke armenzorg (overheid) zich niet te beperken tot ondersteuning bij volstrekte onvermijdelijkheid, maar is de mogelijkheid geopend de arme uit zijn staat van armlastigheid op te heffen en rekening te houden met zijn persoonlijke omstandigheden.

Na de eerste Wereldoorlog zien we het geheel van sociale bemoeiingen zich snel uitbreiden. Het is echter allerminst nog een sluitend geheel al worden de bedreigingen van de bestaanszekerheid van de arbeider steeds verder teruggedrongen.

Tijdens de twee Wereldoorlog wordt de idee van de Sociale Zekerheid neergelegd in het Atlantic Charter onder punt 5.

Sir William Beveridge definieert de sociale zekerheid als volgt:

> „Het begrip „sociale zekerheid" is op te vatten als het zekerstellen van inkomen in geval de verdiensten door werkloosheid, ziekte of ongeval worden onderbroken; het treffen van voorzieningen, indien men zich door ouderdom uit het arbeidsproces moet terugtrekken; het opvangen van de financiële gevolgen bij inkomstenderving tengevolge van de dood van een ander; het bestrijden van bijzondere uitgaven, zoals die, welke verband houden met geboorte, overlijden en huwelijk. Sociale zekerheid betekent in de eerste plaats het zekerstellen van inkomsten, doch deze voorzieningen zullen evenwel gekoppeld moeten worden aan maatregelen, welke ten doel hebben het wegvallen van inkomsten zo spoedig mogelijk tot een einde te brengen."

Het is de grote verdienste van Minister Drees geweest de verwezenlijking van de idee der sociale zekerheid zeer veel nader gebracht te hebben. Al mogen we ons niet verhelen, dat nog veel werk verzet dient te worden alvorens het gestelde doel is bereikt. We denken b.v. aan het probleem der kleine zelfstandigen. Is in de toekomst de sociale zekerheid een feit geworden dan zal het eens zo uitgestrekte terrein der armenzorg ingeschrompeld zijn tot een heel klein plekje op het gebied der sociale maatregelen. Zij zal dan hoofdzakelijk haar werk vinden in de preventieve- en opheffende zorg. Haar lenigende taak zal dan een te verwaarlozen factor zijn geworden.

R. de G.

* UITSTAPJE NAAR DE VONK *

Gaarne wil ik uiting geven aan de waardering, welke de vrouwen hebben voor de vacantieweek, die door de Stichting „Humanitas" te Haarlem aan de vermoeide Moeders werd aangeboden en welke gehouden werd in Huize „De Vonk" te Noordwijkerhout van 13—18 September j.l.:

Wij hebben genoten van bos en zee, de vuurtoren bezocht, we zijn bij de pottenbakker op bezoek geweest en hebben daar het maken van vazen en potten gezien.

Verschillende spelletjes werden gedaan, waar zelfs Oma Klein, onze 72-jarige, nooit ontbrak.

Ook van het leerzame zou ik in het bijzonder willen noemen de voordrachten van Mej. Dommisse over „de Vrouw en het Gezin" en „de Moeder en het opgroeiende Kind", welke met grote belangstelling werden gevolgd.

Ook de filmvoorstellingen vielen zeer in de smaak.

Tevens was het een genot voor de vrouwen, zo van de wandeling, onbezorgd aan tafel te kunnen gaan, om koffie of thee te kunnen drinken.

's Middags werd — op diegenen na, die in ware breikoorts waren ontstoken — van de anderhalf uur bedrust dankbaar gebruik gemaakt.

Dat alles op zo'n prettige wijze verliep, was niet weinig te danken aan de voortreffelijke leiding, welke Mevrouw Mooiman op zich genomen had.

Zij begon 's morgens met ons een kopje thee op bed te brengen tot 's avonds toe, om het ons weer zonder onderscheid naar de zin te maken. Daarom nogmaals: Mevrouw Mooiman, onze welgemeende dank.

Ten slotte onze oprechte dank aan de Stichting Humanitas te Haarlem voor deze fijne week.

Mogen velen zich geroepen voelen, ieder naar eigen wijze en aanleg, te doen, wat mogelijk is, om de Stichting Humanitas bij het mooie werk te helpen.

Namens alle deelneemsters:
C. P. BRAGGAAR—DE DOES,
3 Octoberstraat 58, Leiden.

* ONZE NAJAARSVERGADERING *

Op Zaterdag 6 en Zondag 7 November aanstaande zal onze najaarsvergadering gehouden worden en wel — verheugend bericht — in Utrecht. Op Zaterdagmiddag komen we bijeen in Trianon, Oudegracht t.o. het N.V.-huis, waar weer de gemeenschappelijke maaltijd plaats vindt en we de verdere bijeenkomsten houden.

Voor inkwartiering van de afgevaardigden der afdelingen wordt door onze Utrechtse vrienden gezorgd, en dus is het weer dik in orde.

Misschien is dit de laatste maal, dat de **stichting** „Humanitas" in vergadering bijeen is. Bedriegen de voortekenen niet, dan zal op diezelfde dag de **vereniging** „Humanitas" worden geconstitueerd.

Het programma van de najaarbijeenkomst luidt aldus:

Middagzitting (aanvang 15.00 uur): Opening, ingekomen stukken en mededelingen, behandeling van de ontworpen statuten en het huishoudelijke reglement, oprichting van de Vereniging „Humanitas", kort woord van de voorzitter.
Mededelingen van J. Boetje over a. Verloting, b. Oostenrijkse kinderen, c. Thuisfront „Humanitas".
18.00 uur: Gemeenschappelijke maaltijd.
19.30 uur: Avondvergadering. Behandeling van het onderwerp: De Gezinsverpleging.
a. Inleidster mej. mr P. G. Prins, hoofd-ambtenares Nationaal Bureau voor Kinderbescherming. Onderwerp: De Verpleging van Voogdijkinderen in gezinnen.
b. Discussie.
c. Inleider: P. C. Faber.
Onderwerp: „Humanitas" gaat voogdijkinderen in gezinnen verplegen. Enige richtlijnen.
d. Discussie.

In de Zondagochtendbijeenkomst wordt aan de orde gesteld: Gezinsvoogdij. Voor een zeer deskundige inleider(ster) wordt zorggedragen.

Na de inleiding ruime gelegenheid tot het stellen van vragen en het uitwisselen van ervaringen.

Sluiting: 13.00 uur.

Op deze laatste vergadering van de **stichting** „Humanitas", die tevens de eerste bijeenkomst van de **vereniging** „Humanitas" zal zijn, moeten al onze afdelingen vertegenwoordigd zijn.

Voor belangstellenden, in beperkt aantal, gelegenheid tot introductie. Verzoeken te richten aan het Centraal Bureau van „Humanitas", Frederiksplein 46, Amsterdam-Centrum, vanaf 1 November: Stadhouderskade 139, Amsterdam-Zuid.

Problemen der Gezinsverzorging

DE OPLEIDING VAN GEZINSVERZORGSTERS

Het artikel van P. C. F. in het September-nummer van „Humanitas" over gezinsverzorging besluit met het vestigen van de aandacht op „de Pietersberg" als opleidingscentrum voor gezinsverzorgsters.

Ik kan met de schrijver instemmen, dat een internaatsopleiding van een half jaar is te verkiezen boven welke andere vorm van opleiding dan ook, wanneer men onder reeds geregelde verhoudingen in de gezinsverzorging verkeert. De totale vorming in zulk een internaat is van onschatbaar belang bij de arbeid in de gezinnen. En toch, ik blijf — met volledige erkenning van het vorenstaande — voorshands voorstander van een andere, meer efficiënte wijze van opleiding, zeker wanneer de ontwikkeling der gezinsverzorging blijft gaan in de richting van het verenigingssysteem met contributiebetaling, een organisatiewijze die, vanwege de ruimte die het laat aan het particuliere initiatief, niet genoeg kan worden aanbevolen.

Op welke leeftijd verlaten de meisjes het schoolleven? Tussen het 14e en 16e jaar is voor de meesten de geëigende leeftijd. Dan wordt aanstonds de vraag gesteld: op welke wijze zal zij in haar onderhoud bijdragen, om te zwijgen van voorzien. Sommigen komen in de fabrieken, anderen op ateliers, in winkels, op kantoren en weer anderen komen in de huishouding bij moeder of bij andere gezinnen. Tussen het 16e en 18e jaar (de leeftijd waaraan moet worden gehouden voor gezinverzorgster) is er dus een leegte voor wat betreft de tewerkstelling in het beroep van gezinsverzorgster. In deze jaren zal dus uiteraard een plaatsje moeten worden gezocht zodanig dat dit kan bijdragen tot een gemakkelijke overgang naar het beroep van gezinsverzorgster. Is het gewaagd te veronderstellen, dat dit plaatsje wordt gevonden in de huishouding? Is het gewaagd te veronderstellen, dat het milieu waaruit deze meisjes komen veelal een arbeidersomgeving is? Dikwijls ook een „betere" arbeidersomgeving? Is het dan overdreven te zeggen, dat de inkomsten van het meisje meestentijds een niet onbelangrijke rol spelen? Mag dan niet worden aangenomen, dat dit een hinderpaal zal vormen om, eenmaal 18 jaar geworden, een internaatsopleiding te gaan volgen van 6 maanden, die kosten in plaats van baten met zich brengt? En tenslotte, welke zekerheid bestaat er dat een, na een 6 maands-internaatsopleiding gediplomeerde, gezinsverzorgster werkelijk als gezinsverzorgster in haar onderhoud gaat voorzien, losgelaten als zij wordt na haar diplomering? Een onderzoek naar de laatste vraag zou zeker tot verrassende ontdekkingen leiden!

Ons standpunt inzake de opleiding is:

a. vooropleiding tenminste × uren huishoudschool, of daarmee gelijk te stellen opleiding; bij wijze van overgang, tot 1 Jan. 1952, × maanden practijk in de gezinsverzorging;

b. 6-weeks internaat in een vormingscentrum (volkshogeschool e.d.) gevolgd door 20 weken durende cursus op huishoudschool gedurende 4 à 5 middagen per week.

Af te dalen in bijzonderheden over de samenstelling van het programma van b is onnodig. Overleg met de daarvoor aangewezen instanties is nodig om voor het gehele land uniformiteit te verkrijgen. Indien er belangstelling voor mocht bestaan, dan kan zulk een programma wellicht eens een plaatsje in dit orgaan krijgen. Het is er nu om begonnen de voordelen dezer opleiding in het licht te stellen, waarbij zijdelings nog gelegenheid bestaat de subsidieverlening terzake even onder de loupe te nemen.

De meisjes zijn reeds in dienst ener instelling of vereniging voor gezinsverzorging. De band bestaat dus. Zij kunnen in de practijk op hun geschiktheid worden getoetst. Na 3 maanden observatie volgt het 6-weeks internaat, waarbij een deel van het salaris wordt doorbetaald (aftrek van vrije kost, inwoning, bewassing), de kosten van het internaat worden hetzij geheel, hetzij voor het grootste deel, betaald door de vereniging of instelling. De band blijft. Vervolgens 20 x 4 of 5 middagen huishoudschool. Kosten *f* 0.50 per week, te betalen door de meisjes zelf. De ochtenden werkzaam in de practijk onder de vereniging. Salaris wordt geheel doorbetaald. De band blijft. Na het examen is er geen sprake van losgelaten zijn, noch van zoeken naar een plaatsje. De vereniging heeft haar niet losgelaten. De opleiding maakt deel uit van het dienstverband! Bovendien: voor de meisjes levert deze opleiding geen financiële bezwaren op, terwijl anderzijds een grotere verbondenheid met de organisatie wordt aangekweekt.

Dat — in beide gevolgde methoden van opleiding — aan de vorming na het behalen van het diploma aandacht moet worden geschonken, maakt geen verschil.

Nog even de subsidiëring in dit geval van opleiding. De circulaire geeft: 40 % van het salaris der leerling en nihil in het salaris van de leidster.

Om de regelmatige toevloeiing van gediplomeerde krachten te verzekeren is het nodig, dat 50 % in het salaris der leerling wordt gesubsidieerd (inclusief sociale lasten) benevens 50 % in het salaris der leidster, tot een maximum van 9 maanden. Dit houdt dan tegelijk in, dat: de gezinsverzorgster-in-opleiding 3 maanden kan worden geobserveerd om, bij geschiktheid, na totaal 9 maanden gediplomeerd te zijn, waarna de subsidiëring ongewijzigd kan doorgaan.

De verenigingen kunnen op de hier gestelde wijze, zonder te grote offers, zelf zorgen voor een regelmatige bezetting, zij hebben er belang bij de besten een opleiding te geven, omdat zonder deze selectie de financiële positie wordt aangetast. Zij worden gescherpt tot weloverwogen keus! De verantwoordelijkheid ligt volledig bij hen! En dat is toch wat in het particulier initiatief moet worden aangewakkerd! Het mes snijdt aldus naar twee kanten: voor het beroep geschikte krachten en verantwoord financieel beleid.

Zaandam, Sept. 1948. A. STOFFELS.

Organisatie en bescherming

Eén van de eisen, welke gesteld worden aan het meisje, dat te kennen heeft gegeven, de opleiding tot gezinsverzorgster te willen volgen, is, dat zij tenminste de leeftijd van 18 jaar bereikt moet hebben.

De Amsterdamse opleiding neemt één jaar in beslag. Als 19-jarige komt de gediplomeerde gezinsverzorgster dus in het practische werk. Zij is dan toegerust en voorbereid op haar taak. Is zij echter dan reeds een volwaardige gezinsverzorgster, d.w.z. een kracht, die in staat is de huisvrouw volledig te vervangen, die zelfstandig in een vreemde huishouding op kan treden en zo nodig zelfs leiding kan geven aan een door zorgen en moeilijkheden verkommerde huisvrouw? Het spreekt vanzelf, dat slechts bij uitzondering hier sprake van kan zijn. Ervaring en nog eens ervaring zal de pas gediplomeerde gezinsverzorgster na enige jaren doen rijpen tot een evenwichtige kracht, die de hoge eisen,

welke aan haar werk gesteld moeten worden, aan kan.

Met klem vestig ik hier nog eens aandacht op het zwaartepunt van de taak van de gezinsverzorgster. *Het zelfstandig leiding geven aan een vreemde huishouding, zo nodig het corrigeren van een verkeerd inzicht in het bestier van een gezin, dat zich jarenlang vastgezet heeft in de gedachtengang van een huisvrouw.* Let wel, ik spreek hier nog niet over de sociale gezinsverzorgster!

Ieder die afdoet aan deze bestemming van de gezinsverzorgster, doet afbreuk aan de doelbewuste pogingen, de gezinsverzorging op een niveau te brengen, dat aantrekkingskracht biedt voor de jonge vrouw, die zich maatschappelijk nuttig wil maken door de noodtoestanden in gezinnen te verhelpen en licht wil brengen in door zorgen verschraalde harten.

Een gezinsverzorgster is geen gezinshulp en ook geen „verkapt" dienstmeisje. Een gezinsverzorgster is een draagster van een ideaal. Een ideaal, dat haar duidelijk is geworden in de opleidingstijd — in internaatsverband, dus gedurende niet te korte tijd — en dat gevoed en gesterkt wordt door haar geregeld contact met het „centrale punt" in de tijd van haar practische arbeid De gezinsverzorgster wordt dus, ook niet na haar diplomering, losgelaten, maar zij blijft verbonden — als zij dit wil — aan het centrum.

Zo trachten wij in Amsterdam een instituut te scheppen, dat mogelijkheden biedt voor jonge vrouwen om haar beste eigenschappen te ontplooien ten bate van haar evenmens.

Uit dit alles volgt, dat wij de ideale leeftijd voor de candidaat-gezinsverzorgster liefst nog hoger wilden stellen.

Echter — nu komt het grote probleem. De jonge vrouw van tussen de 20 en 30 jaar, die belangstelling heeft voor de „functie" gezinsverzorgster, heeft reeds practische arbeid verricht, vaak behoorlijk bezoldigd en meestal op ander gebied. Opleiding tot gezinsverzorgster vraagt dan een offer. Voorzoveel mogelijk komen wij daarin tegemoet. De eerste zes maanden in het internaat doorgebracht, behoeven geen kosten met zich mede te brengen. Zo nodig kan ook nog een zakgeldregeling worden getroffen. Maar het blijft voor sommigen een offer, omdat in die tijd niets aan de ouders kan worden afgedragen. En daar hebben wij nog geen oplossing voor. Men zij er echter van overtuigd, dat dit punt onze voortdurende aandacht heeft.

In het jaar 1947 hebben wij de vraag, welke de heer Stoffels in zijn artikel over „De opleiding van Gezinsverzorgsters" naar voren brengt, nl.: „kunnen wij de meisjes niet bereiken tussen het 16e en 18e jaar", reeds onder ogen gezien, en daarop voor een deel een antwoord trachten te vinden. In nauw overleg met de Vereniging tot Opleiding van Gezinshulpen volgens het Leerlingenstelsel, hebben wij de door deze vereniging opgeleide meisjes bij ons Instituut aangesteld als gezinshulp. Deze krachten worden bezoldigd (*f* 70,— tot *f* 90,— per maand) en maken zich zeer verdienstelijk. Tot hun 18e jaar zullen zij gezinshulp blijven Hun practische werk geeft ons een onschatbare gelegenheid tot selectie en zo hopen wij, mocht dit experiment slagen, op den duur te komen tot een aanvaardbare oplossing van dit probleem. Ook hier is in de huidige tijdsomstandigheden sprake van veel te weinig animo onder de meisjes van deze leeftijd om huishoudelijke arbeid te verrichten, maar onze gedachte moet nog doorwerken. Laten wij echter wel bedenken, dat niet alleen op het terrein van de huishoudelijke arbeid nog steeds een schromelijk tekort aan vrouwelijke arbeidskrachten bestaat. In ieder geval worden thans perspectieven geboden, welke er vroeger voor de meisjes, die wel voor „huishouding" voelden, zeker niet waren.

Het denkbeeld van een verblijf van zes weken in een vormingscentrum is voor ons evenmin nieuw. Wij overwegen, om de gehele opleiding juist voor Amsterdamse meisjes meer aantrekkelijk te maken, om voor deze categorie, nà de huishoudelijke opleiding (deze moet naar onze mening *voorafgaan* in verband ook met de selectie-noodzakelijkheid), een vorming in internaatsverband te doen geven in een Volkshogeschool, gelegen in een landelijke omgeving. Op kleine schaal en in iets ander verband werd dit jaar door ons een proef genomen, welke als zodanig bijzonder geslaagd wordt geacht.

Of de opleiding als hier geschetst voldoening zal geven, moeten wij afwachten, maar zoals gezegd, wij overwegen, ook dit experiment te ondernemen. Misschien al in het volgende voorjaar (met de Januaricursus). Het is de vraag of deze concessie aan het ideaal gerechtvaardigd zal blijken te zijn.

Op het gebied van de opleiding bestaat helaas nog geen eenheid, er zijn zelfs geen uitgewerkte normen. Wij vrezen, dat een verantwoorde opleiding voor het „ideale beroep" nog al eens in het gedrang komt en de wens om zoveel mogelijk gezinshulp te krijgen, de vader is van „veel water in de wijn doen". Hoe kan men ooit een gezinsverzorgster opleiden, wanneer men het dagprogramma indeelt als volgt: 8—2 uur werken in een gezin; 's middags studeren; 's avonds les aan de huishoudschool? Arme meisjes! Is dat een voorbereiding, een toerusting op de taak van een *gezinsverzorgster?*

Wij nemen aan, dat de heer Stoffels beschikt over gegevens waaruit blijkt, dat de ontwikkeling gaat in de richting van het verenigingssysteem met contributiebetaling.

Inderdaad kan deze wijze van organisatie ruimte bieden aan het particulier initiatief. Het zou belangrijk zijn, hiervan meer te vernemen en de resultaten van deze werkwijze eens na te gaan en onderling te vergelijken. Het komt ons echter voor, dat de vereniging wel eens een harde dobber zal hebben met leden, die er op staan, hulp van een gezinsverzorgster te verkrijgen, doch zouden kunnen volstaan met een gezinshulp. Wij moeten zuinig zijn op en met onze gezinsverzorgsters, in dien zin, dat wij haar het werk laten doen waarvoor zij opgeleid werden en niet afzakken tot gezinshulp.

Het aantrekkelijke van het lidmaatschap is, dat de leden daaraan rechten kunnen ontlenen. Die rechten moeten echter gehonoreerd worden. Kan de vereniging dat altijd? Beschikt zij over voldoende krachten? Accepteren de leden het, indien de hulp geweigerd wordt, omdat het gezin over kennelijk andere mogelijkheden beschikt (familie- of burenhulp) of omdat de indicatie uitwijst, dat het gezin voor gevraagde hulp niet in aanmerking komt. Begrijpen de leden het, dat er te weinig beschikbare krachten zijn en dat niet altijd onmiddellijk hulp gegeven kan worden? En hoe gaat het met het vaststellen van het tijdstip van beëindiging van de hulp?

Het blijft voor ons om deze redenen nog een vraag of de vereniging wel de meest geschikte vorm is voor de ontwikkeling van de gezinsverzorging. In ieder geval zou naar onze mening de vereniging tenminste twee, duidelijk naar binnen en naar buiten, gescheiden afdelingen moeten hebben, nl. de afdeling Gezinshulp en de Afdeling Gezinsverzorging. Nog beter: „Huisverzorging" en „Gezinsverzorging". Bij de Afdeling Huisverzorging worden ingedeeld de werksters en de gezinshulpen; bij de Gezinsverzorging de gezinsverzorgsters A en de Sociale Gezinsverzorgsters. De twee laatstgenoemde groepen dienen een „beschermd" uniform met insigne te dragen.

Iedere instelling, hetzij een vereniging of een andere vorm van rechtspersoonlijkheid bezittende, zal met deze punten rekening moeten houden. Doet men dit niet, haalt men de huisverzorging en gezinsverzorging

door elkaar, dan valt een belangrijke aantrekkingskracht weg. Wat moeten wij denken, wanneer een overheidsinstelling personeel zoekt voor de dienst „Huisverzorging" en advertenties plaatst: „Gezinsverzorgsters gevraagd". Wat moeten wij denken, wanneer een „bedrijf", dat kraamverzorgsters opleidt en uitzendt, adverteert met de nieuwe vondst „Opleiding tot kraam- en gezinsverzorgster."

Het is wel duidelijk, dat het een schreeuwende eis wordt: Bescherming van de opleiding, bescherming van de naam „gezinsverzorgster" en bescherming van de uniform en het insigne.

Er valt nog veel over deze dingen te zeggen en te schrijven. Wij en vele anderen hebben daartoe maar weinig gelegenheid. Wel is er een „Centrale Raad" maar daar komt de plaatselijke ontwikkeling niet voldoende tot haar recht. Alleen landelijke organisaties worden in deze raad vertegenwoordigd. Is het niet dringend noodzakelijk, dat daarin verandering wordt gebracht?

W. L. VIERSMA
directeur Stichting Volksherstel Amsterdam.

★

Het artikel van inzender Stoffels zonden we toe aan de heer W. L. Viersma, directeur Stichting Volksherstel, Amsterdam.

Door „Volksherstel Amsterdam" is indertijd ook in het leven geroepen een internaat ter opleiding van gezinverzorgsters (we verwijzen ook naar het artikel van mej. C. A. Butter, de directrice van dit Internaat, in „Humanitas" van April 1947) en we achten het gewenst naast de mening van inzender Stoffels ook het oordeel van de heer Viersma te publiceren.

We zijn de beide heren dankbaar voor hun beschouwing. Tegenover elkaar staan hier de denkbeelden van het „leerlingen"-stelsel (Stoffels) en de internaatsopleiding (Viersma).

Uit wat ik al eerder schreef, zal wel gebleken zijn, dat ik mij aansluit bij de mening van Viersma. Mijn mening is gegrondvest op een veel-jarige ervaring in de Kinderbescherming, waar in zekere zin de zelfde problemen een rol spelen.

Wanneer ik denk aan het Opleidingscentrum „Middeloo" te Amersfoort, waar ik medewerking verleen, zowel aan de opleiding van het diploma Kinderbescherming B (een internaatsopleiding gedurende één jaar) als aan de opleiding voor het diploma Kinderbescherming A (een cursus voor degenen, die in verschillende inrichtingen practisch werkzaam zijn), dan gaat mijn voorliefde heel sterk uit naar de internaatsopleiding.

Hier is **vorming** inderdaad mogelijk, terwijl bij de cursus voor externen hoofdzaak blijft het aanbieden van bepaalde stof, al hoe zeer de docenten ook hier proberen te „laden".

Behalve de opleiding wordt door Viersma ook aandacht geschonken aan de organisatievorm. We weten, dat dit vraagstuk bij verschillende afdelingen van „Humanitas" in bespreking is en dat er voor dit probleem grote belangstelling bestaat. We hebben geen bezwaar, dat ook anderen (Ede?) hun licht doen schijnen.

Ten slotte deze opmerking. De vertegenwoordiging van „Humanitas" in de Centrale Raad voor de Gezinsverzorging heeft met belangstelling kennis genomen van de wens van Viersma, die naar ons bekend is, door de heer Stoffels wordt gedeeld, ten opzichte van de vertegenwoordiging van de plaatselijke organisaties in de Centrale Raad.

P. C. F.

Bestelt loten!

Ze zijn nog nat van de pers, de honderdduizend loten voor onze grote loterij. U kunt ze echter bestellen, afdelingsbesturen, medewerk(ste)ers, begunstig(st)ers en alle vrienden van Humanitas.

We geven ze uit in boekjes van 25 stuks. De prijs per lot is *f* 0.25. Er zijn fraaie prijzen en het goede doel kent u:

Een fonds vormen voor de verpleging van voogdijkinderen in gezinnen en de organisatie der daadwerkelijke „Makkerhulp".

De afdeling Arnhem volgde het goede voorbeeld van onze vrienden in het Noorden en bestelde 1000 loten.

Amsterdam rekende uit, dat de hoofdstad altijd een tiende deel van het land moet vertegenwoordigen en besloot dus 10.000 loten te bestellen en... te verkopen.

Van heden tot 31 Maart 1949 — de trekkingsdag — gelde:

Humanitas-vrienden, allen werken zij
voor de grote Humanitas-loterij!

B.

EEN NIEUWE MEDEWERKER

Wie het lijstje van de medewerkers aan ons orgaan wel eens met aandacht heeft beschouwd, zal misschien wel eens dezelfde leemte hebben ontdekt, die de redactie al lang heeft gevoeld.

We treffen onder onze medewerkers aan deskundigen op het gebied van de kinderbescherming, van de reclassering, van de geestelijke volksgezondheid... maar geen deskundige op het gebied van de armenzorg.

Dat hiaat wordt nu aangevuld. We stellen onze lezers als nieuwe medewerker voor, de voorzitter van onze afdeling Ede, onze vriend F. R. de Geus, adjunct-directeur van het Gemeentelijk Bureau voor Sociale Zaken te Ede.

De Armenwet is op de helling. Een Staats-Commissie is ijverig aan het studeren over de vraag, welke wijzigingen in deze wet, die dateert van 1912 en die verouderd is, moeten worden aangebracht en we prijzen ons gelukkig, dat de Geus, die ook door zijn dagelijkse arbeid de problemen kent en progressief denkt, onze lezers van voorlichting zal willen dienen.

Vriend de Geus, hartelijk welkom in de kring van onze medewerkers en hartelijk dank voor je eerste bijdrage, die onze lezers op prijs zullen stellen.

P. C. F.

TEN TWEEDE MALE: OOSTENRIJKSE KINDEREN

Bij het uitkomen van dit nummer van ons orgaan duurt het nog slechts enkele dagen, dat de tweede groep Oostenrijkse kinderen onzer Commissie in ons land arriveert. Ook nu mochten we weer veel medewerking ontvangen van onze afdelingsbesturen, niet het minst bij de op korte termijn gehouden financiële inzameling ten behoeve van dit tweede transport. Dank zij vooral het werken onzer afdelingen met de intekenlijsten werd practisch in enkele weken tijds het benodigde bedrag bijeengebracht, waardoor het overkomen der nieuwe groep van 500 kinderen werd verzekerd.

Ook de noodzakelijke aanvulling van pleegadressen — doordat het nu een winterverblijf betreft vielen aanmeldingen uit — werd via onze afdelingen snel geregeld. Er werd aldus opnieuw bewezen, dat we een organisatie zijn, waar werk verzet kan worden.

N.V. DE ARBEIDERSPERS - AMSTERDAM